

A STUDY OF THE INTEREST AND VIEWS TOWARDS SOCIAL STUDIES EDUCATION AMONG PRESCHOOL TEACHER CANDIDATES

(OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNE
YÖNELİK İLGİLERİNİN VE GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ)

Nadire Emel AKHAN¹
Özlem ŞİMŞEK ÇETİN²

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the interests of preschool teacher candidates into the social studies education, to analyze the levels of their interests in terms of different variables and to identify their opinions on the social studies education. With the qualitative and quantitative research methods, the mixed method was used in the research. Therefore, the Interest Scale for the Social Studies Education was developed to determine the interests of preschool teacher candidates into the social studies education by the researchers and open – ended questions were prepared to identify their opinions on the social studies education. The study group of the research consisted of 703 senior teacher candidates in the department of preschool teaching from different universities in 2013 – 2014 educational years. The study group of the qualitative part of the research consisted of 346 teacher candidates participating in the study group of the quantitative part and giving complete and proper answers to the qualitative questions from each university. The data from the Interest Scale for the Social Studies Education were analyzed by using SPSS 21.0 and the findings were interpreted by means of tables. Descriptive analysis was used to analyze the qualitative data of the research as an approach for data analysis. When the results of the research were evaluated in general, it can be said that the interests of preschool teacher candidates into the social studies education were high. It was found out that the levels of the interests of preschool teacher candidates into the social studies education did not show any difference according to gender, education level of parents while they showed a significant difference according to their general academic average, the location of their life, the type of books that they read, the ways to spend their time and the ways of professional development. In addition, it is possible to tell that the opinions of preschool teacher candidates on the social studies education were positive. It is hoped that the results of this research will set light to the future research studies about the social studies education in the preschool period and contribute to the preschool education programme and the preschool teaching undergraduate program.

Key Words: Preschool education, teacher candidates, Social Studies

ÖZ

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik ilgi düzeylerini belirlemek, ilgi düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemek ve öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimine ilişkin görüşlerini tespit etmektir. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada bulunduğu karma yöntem kullanılmıştır. Bu doğrultuda okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik ilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından Sosyal Bilgiler Eğitime Yönelik İlgili Ölçeği geliştirilmiş ve Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 eğitim öğretim yılında farklı üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği bölümü son sınıflarında öğrenim gören 703 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel bölümünün çalışma grubunu ise, nicel araştırmanın çalışma grubuna katılan her üniversiteden nitel sorulara tam ve eksiksiz cevap veren 346 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın ölçme aracı olan Sosyal Bilgiler Eğitime İlişkin İlgili Ölçeğinden elde edilen veriler SPSS 21.0 programına

¹ Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, neakhan@akdeniz.edu.tr

² Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi, ozlemgazi@gmail.com

girilerek analiz edilmiş ve tespit edilen bulgular tablolastırılarak yorumlanmıştır. Araştırmanın nitel verilerinin çözümlenmesinde ise veri çözümlenme yaklaşımlarından betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik ilgilerinin yüksek olduğu söylenebilir. Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik ilgi düzeyleri cinsiyete, anne-baba eğitim durumuna göre farklılık göstermezken, genel akademik ortalamaya, yaşadıkları yerleşim yerine, okudukları kitap türüne, boş zamanlarını değerlendirme yollarına ve mesleki gelişim yollarına göre anlamlı düzeyde bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik görüşlerinin olumlu yönde olduğunu söylemek mümkündür. Bu araştırma sonuçlarının okul öncesi dönemde Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik araştırmalara ışık tutacağı, Okul Öncesi Eğitim Programına ve Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitimi, öğretmen adayları, Sosyal Bilgiler.

SUMMARY

Introduction

Social Sciences and Social Studies are two domains that are in connection with but different from each other. Human beings and societies are in a constant change and face complicated questions and problems. Therefore, the importance of Social Sciences is considerable for both human beings and societies. To create and maintain a balance between the needs of individuals and the expectations of the society, Social Sciences take on important missions in terms of providing individuals with essential knowledge, competence and attitudes (Dönmez, 2003: 41). Social Sciences include research, experiment, invention and similar scientific actions; deal with human beings, society and their values and their interactions with the environment and try to increase and expand the knowledge related to these issues. On the other hand, Social Studies deal, in an overly simple manner, with the methods, content and findings of Social Sciences within school programs, and focus on social life and behaviors of individuals, their basic needs and what they do to fulfill these needs and the units and values that form the society (TED, 1987: 7). In short, Social Sciences constitutes the principal source for Social Studies. Social Studies is the total of simplified and arranged topics chosen from Social Sciences for the purpose of teaching (Köstüklü, 1999: 11).

The main objective of Social Studies is to help young people develop skills for making knowledge-based, rational decisions for the public as a citizen of a democratic society having cultural differences in an inter-dependent global world (NCSS, 1993). Pursuing the aim of helping individuals become socialized, Social Studies is a subject “that reflects social sciences including sociology, psychology, philosophy, politics, law, anthropology, history, geography and economics and the knowledge of citizenship issues; that integrates learning domains into a unit; that analyses the interaction of human being with his social and physical environment on the axis of past, today and future and is formed based on the principle of collective teaching” (MEB, 2005a:44).

Social Studies is a rather broad field for the children of early childhood age. Because preschoolers and school-age children have fewer experiences, they have very limited knowledge in the areas like history, geography and economics.

Nevertheless, Social Studies Education is essential during early childhood, because the knowledge acquired in these years lays a sound foundation for the years ahead (Seefeldt, 2005). For the adults, Social Studies involves a broad field including history, psychology, economics, sociology, anthropology, geography and politics while it mostly covers human relations and the factors affecting these relations for young children (Henniger, 2005). The type of education that Social Studies emphasizes during early childhood is the one that cultivates individuals who have the understanding of democracy and the skills of problem-solving and critical thinking which are essential to find solutions to global problems (Wallace, 2006). Therefore, it is more likely that children become individuals who internalize the democratic values provided that they are taught Social Studies. In this regard, it is crucial that Social Studies is taught within preschool education in order that children learn basic attitudes and behaviors consciously, without leaving it to chance (Aktın, 2014).

In Turkey, Social Studies Education is available to 1st, 2nd and 3rd graders at primary school as integrated to Life Sciences classes and available to 4th graders at primary school and 5th, 6th and 7th graders at secondary school as a separate class with the same class title (MoNE, 2005a; MoNE, 2005b; MoNE, 2009). Nevertheless, Social Studies education is not available in preschool education program and pre-school teacher education undergraduate program (MoNE, 2013). Social Studies education in preschool years does not get the importance it deserves in Turkey; however, in some other countries, for example in the United States, Social Studies Education is included in the preschool education program. In the United States, it is seen that Social Studies within preschool education program focuses on a community-related content within five different domains (global education, history, geography, economics and current issues) (Mindes, 2005: 5). Social Studies education pursues the goal of developing an understanding of responsible-citizenship by setting standards in the disciplines of history, geography, citizenship and economics (MHSSCF, 2003: 13). Besides, in the states of Illinois, Arizona and Florida, Social Studies Education is provided in the preschool education within the framework of education standards established (Illinois State Board of Education, 2013; Arizona Department of Education, 2013; Florida Department of Education, 2011).

The number of studies conducted on Social Studies Education in preschool period is highly limited in Turkey. These studies mostly focused on geography and history education in preschool (Aktın & Dilek 2014; Güler & Tuğrul, 2007; Coşkun-Keskin, Daysal-Ersoy, 2012; Coşkun-Keskin & Kırtel, 2012; Yaşar, İnal, Uyanık & Yazıcı, 2012). The literature review showed that there was no study dealing with the views of preschool teachers and teacher candidates about social studies education. Yet, the views and interest of these teachers and candidates matter as it is these teachers and teacher candidates who will carry out the program. In terms of the quality of the practices they will carry out in the future, it is really significant to determine the views and interest of the teacher candidates as prospective teachers.

If we want to cultivate good citizens for our society, we then need to provide a good education for our children in a way to prepare them for life at the very beginning. Preschool education is a sound and profitable investment for the years ahead. During these years it is vital to teach our children Social Studies to better prepare them for their life in the future. In this sense, pre-service training given to preschool teachers is of great importance.

Purpose

The purpose of this study is to determine the level of interest preschool teacher candidates show in Social Studies and Social Studies education and to examine their interest in terms of various variables. Additionally, the study also aims to explore the views of teacher candidates on Social Studies education. It is hoped that this study will give greater insight into the Social Studies education during preschool years and will contribute to preschool education program and preschool teacher education undergraduate program

Method

This study was conducted using the mixed method – a combination of quantitative and qualitative research methods. Survey model was utilized for the quantitative analyses. Survey models are the research approaches that aim to describe a present case as it is or past one as it was (Karasar, 2005: 77). For the qualitative analyses, case study was used. Case studies, as one of the qualitative research models, is a discriminative approach used to find answers to scientific questions to “evaluate a case” (Büyüköztürk et al., 2008: 267)

The mixed method approach combining elements from quantitative and qualitative research makes major contributions to the researcher to minimize the biases that might result from himself/herself or from the research itself during the research process and it improves the quality of the research (Creswell, 2003). For Suhonen (2009), Vitale, Armenakis and Feild (2008), a study performed through mixed methods produces more valid results by diversifying the data sources. Sidekli (2013) argues that the results obtained through a method could be used to support and explain another method. Naturally, this process will make it possible for the researcher to detail the results to a greater extent. Johnson and Onwuegbuzie (2004) suggest that mixed method can handle the research questions across a broader spectrum.

The reason for using a mixed method in this study is to apply the principle of complementarity which refers to the use of the results of a method to detail, present, maximize and clarify the findings of another method. In complementarity mixed method, qualitative and quantitative data are used to make the analysis rich and detailed by measuring contradictory situations and problems from different perspectives. In this way, each type of data analysis complements the other (Greene et al., (1989) & Giannakaki (2005); Cited in: Baki & Gökçek, 2012:4).

For the quantitative part, the research sample included 703 fourth-year preschool teacher candidates studying at the Department of Preschool Teaching

during the 2013-2014 academic year. The participants were chosen through convenience sampling from seven universities each from different geographic regions. With the help of maximum variation sampling method, a faculty of education was selected through convenience sampling from geographic regions with different socio-economic characteristics. For this selection, socio-economic indicators were used, which were developed by Gül and Çevik (2014) for the seven geographic regions of Turkey. The qualitative sample comprised 346 teacher candidates from the above-mentioned universities who fully responded the qualitative questions.

To determine to what extent preschool teacher candidates are interested in Social Studies, a data collection tool consisting of the following three parts was used; a personal data form developed by the researcher, the Social Studies Interest Inventory and a questionnaire form seeking the views of preschool teacher candidates in relation to Social Studies.

Explanatory factor analysis was performed for the data collected during pilot study in order to assess the factorial structure and validity of the scale developed to measure the interest of preschool teacher candidates. The table for the total variance explained and the graph showing the core values indicated that the scale with 53 items was a single factor one. The factor analysis was repeated by omitting 4 items as factor loadings of the items 11, 21, 33 and 48 were found lower than 0.30. After leaving 4 items out, the analysis was carried out for 49 items. The value of 0.92 calculated for the Kaiser-Meyer-Olkin statistics, which was higher than 0.50, indicated that the number of participants in the sample was satisfying for the data analysis (Kalaycı, 2005: 322). The table for the total variance explained indicated a single factor in the 49-item scale and this single-factor scale measured 37% of the interest shown in Social Studies. The reliability (Cronbach's Alpha) for the scale was found to be .91.

The data from the Social Studies Interest Inventory was analyzed on the computer using SPSS version 21.0 and the results presented through tables were interpreted. Percentage, frequency, arithmetic means and standard deviations were utilized while analyzing and interpreting the data. The Shapiro Wilk test revealed that the data was normally distributed and, for that reason, parametric tests were preferred. Independent-samples t-test was conducted to determine whether there was a difference by gender. Additionally, one-way analysis of variance (ANOVA) was run to determine if there was a difference among the groups in respect of grade point average, maternal education, paternal education, the place they live, the type of books they read, recreational activities and career development. The results of Levene's test statistics showed that the group variances were homogeneous (greater than .05), as a result of which independent samples t-test was performed for pairwise-comparisons and ANOVA for multiple comparisons. A post hoc test (LSD) was run to observe where the significant differences lie. The level of significance was set at $p < .05$

The study used descriptive analysis for the analysis of the qualitative data. The data obtained by means of descriptive analyses were summarized and

interpreted based on previously-determined themes. Views of the students from the interviews were cited directly while presenting the results. The aim of descriptive analysis is to present the data in an arranged and interpreted way (Yıldırım & Şimşek, 2006: 224). Besides the researchers, two experts from the field contributed to the analysis of the data. The analyses were made simultaneously and then compared with each other. To assess the reliability, the following formula introduced by Miles and Huberman (1994) was used: $P (\text{Agreement Percentage}) = \frac{(Na) \text{ Consensus } (46)}{(Na) \text{ Consensus } (46) + (Nb) \text{ Dissidence } (5)} \times 100$. The results of the calculation indicated a reliability of 90%. Also, in the presentations, the results were supported by direct citations from student interviews.

Results

The results of the study revealed that preschool teacher candidates showed a high level of interest in Social Studies education. The level of interest among teacher candidates did not show a difference according to age and parental education, yet a significant difference was observed as regards grade point average, the place they live, the type of books they read, recreational activities and career development. Accordingly, it could be suggested that the level of interest towards Social Studies increases as the grade point average of students gets better. Besides, the level of interest among the teacher candidates living in towns was significantly higher as compared to those living in metropolis. Similarly, the level of interest differed significantly by the type of books in favor of those reading political and history books. It was also seen that the level of interest differed significantly by the recreational activities, favoring those who spend their time reading and writing. Finally, regarding the career development, a significant difference was found in favor of the teacher candidates advancing their career through scientific articles, papers and theses in comparison with those using internet.

It can be said that preschool teacher candidates hold positive views about Social Studies education. Upon asked to come up with metaphors concerning Social Studies, teacher candidates invented positive metaphors, with a particular emphasis on “society, history and family”. Plus, all teacher candidates in the qualitative sample considered Social Studies classes essential for preschool children. They said they would include Atatürk, the history of their own families, the environment and the society they live in, communication with their social environment, home and school responsibilities and current issues if they had a chance to write a book for preschoolers. Finally, they expressed positive views about a course related to Social Studies in their undergraduate program or an applied course that will show them how to teach Social Studies to preschoolers.

Discussion, Conclusion and Suggestions

Though there are gains related to Social Studies education in the Preschool Education Program (MONE, 2013) in Turkey, there are hardly any activities in connection with social studies education in the program. Although the importance placed on Social Studies and the disciplines of social sciences are emphasized in the

literature (Aktın, 2014; Aktın & Dilek, 2014; Coşkun-Keskin & Daysal-Ersoy, 2012; Coşkun-Keskin & Kırtel, 2012; Çulha-Özbaş & Doğan, 2012; Yaşar, et al., 2012; Yiğit & Sezer, 2009; Ünlü & Alkış, 2006; Ünlü, 2001), the Preschool Education Program unfortunately does not include activities related to Social Studies education. Moreover, it is seen that preschool teacher education program does not have courses – except some elective courses in the undergraduate program - in relation to Social Studies and the disciplines of social sciences. Nevertheless, it would be beneficial for preschool teacher candidates, as they will be teachers of preschoolers, to get theoretical and applied courses in Social Studies and various disciplines of Social Sciences. Though there are studies emphasizing the importance of Social Studies and the disciplines of Social Sciences in the preschool years, the number of studies conducted with preschool teachers and teacher candidates is scarce. Of these studies, the one undertaken by Ünlü and Alkış (2006) underlined the geography courses that need to be included in preschool teacher education program so that more qualified teachers can be trained to meet the needs of preschoolers. Also, Aktın (2014) in a study conducted with preschool children suggested that a course entitled “Social Studies Education in Preschool” should be compulsory in the undergraduate programs of preschool teacher education and in the graduate programs of social studies teaching. As Social Studies education is available in preschool education program in the United States, preschool teachers receive social studies education throughout their undergraduate program. In the United States, universities such as Florida and Buffalo offering undergraduate program in relation to early childhood education also offer courses for social studies education (University of Florida, 2011; University of Buffalo, 2015a; University of Buffalo, 2015b).

Based on the results of this study, it could be suggested that teacher candidates as prospective teachers of preschoolers have a high level of interest in social studies education, have a good knowledge of social studies education, find social studies education necessary for their own undergraduate program and preschool education and hold positive views on social studies education. Given the necessity of social studies education for preschool, these positive views might be regarded as a step taken on the way to integrate social studies education into the undergraduate program. In this regard, courses related to social studies education will contribute to the teacher candidates if included in the undergraduate and graduate programs of preschool teacher education. It is also recommended that activities devoted to social studies education are integrated into Ministry of National Education Preschool Education Program. There are gains with regard to social studies education, however these should be revised taking into account the objectives of social studies course. It would be beneficial to organize in-service seminars to broaden knowledge and experience of teachers. It is suggested that future studies deal with teacher views on social studies education and their classroom practices. It is thought to be useful to provide preschoolers with activities intended for social studies education and to investigate its results and the social studies awareness of preschoolers.

Looking at the curriculum of “*Ana Muallime Mektebi*”, which was a kind of school that trained preschool teachers 100 years ago (1914-1915), it is seen that the curriculum comprised courses related to social studies education. The objective of these courses was to give information and raise ethical values. For instance, the objective of geography and history courses was to improve the skills of researching, thinking and decision-making by trying to support children’s manners and morality, rather than make children memorize historical and geographical issues (M. Cevdet, 1329; Ali Reşat, 1328; Faik Sabri 1329: Cited in Güler & Öztürk, 2003). It would be of great importance to take lessons from our history and from current programs of the countries offering social studies education in preschool and in Preschool Teacher Training Program.

GİRİŞ

İçinde yaşadığımız toplumu daha iyi anlamak, o toplumun iyi bir vatandaşı olabilmek ve toplumda yaşanan değişimlere ayak uydurabilmek için Sosyal Bilimleri daha iyi anlamak; bunun için de Sosyal Bilgilere hakim olmak gerekir. Aslında Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler birbiri ile ilişki içinde olan, ancak birbirinden farklı iki alandır. Bu alanları açıklayarak, birleştikleri ve ayrıldıkları noktaları ortaya koymakta yarar vardır.

İnsanlar ve toplumlar sürekli bir değişim içerisinde yer almakta ve karmaşık sorular ve sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu sebeple, toplumlar ve insanlar için Sosyal Bilimlerin önemi çok büyüktür. Toplum içinde yaşayan bireylerin ihtiyaçlarıyla, toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, bireylere gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından Sosyal Bilimlere önemli görevler düşmektedir. Sosyal Bilimlerin değişimi ve sürekliliği inceliyor olması, bireyi toplumsallaştırma amacı güden eğitimde, Sosyal Bilimlerin etkin bir yer kazanmasını sağlamış ve eğitimin Sosyal Bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi "Sosyal Bilgiler" kavramını meydana getirmiştir (Dönmez, 2003: 41).

Genel olarak Sosyal Bilgilere, Sosyal Bilimlerin öğretim için seçilmiş ve değişmediği kabul edilen bölümleri olarak bakılmaktadır. Sosyal Bilimler, araştırma, deney, buluş ve benzeri bilimsel etkinlikleri içermekte, insan, toplum ve onların değerleri, çevreleriyle olan ilişkileri ile ilgilenmekte ve bu konudaki bilgiyi arttırmaya ve genişletmeye çalışmaktadır. Sosyal Bilgiler ise, okul programlarında Sosyal Bilimlerin yöntemlerini, içeriğini ve bulgularını oldukça basit bir düzeyde ele almakta, bireyin toplumda yaşayış ve davranışları, temel gereksinimleri ve bunları gidermek için yaptıklarını, toplumu oluşturulan kuruluşları ve değerleri konu almaktadır (TED, 1987: 7). Kısacası, Sosyal Bilgilerin temel kaynağı Sosyal Bilimlerdir. Sosyal Bilgiler, öğretim amacıyla Sosyal Bilimlerden seçilmiş, basitleştirilmiş ve düzenlenmiş konulardır, bilgiler bütünüdür (Köstüklü, 1999: 11).

MEB (2005a:44)’te Sosyal Bilgiler, “kişinin sosyalleşmesine yardımcı olmak amacıyla; sosyoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi, hukuk, antropoloji, tarih, coğrafya ve ekonomi gibi Sosyal Bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarını bir ünite altında birleştiren; insanın sosyal ve fiziki

çevresiyle etkileşimini, geçmiş, günümüz ve gelecek bağlamında inceleyen toplu öğretim anlayışından yola çıkarak oluşturulmuş bir derstir” şeklinde ifade edilmektedir.

Sosyal Bilgiler eğitimiyle ilgili bilgi üreten ve bu alanda uluslararası en büyük kuruluşlardan biri olan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS, 1993: 3) ise Sosyal Bilgileri şu şekilde tanımlamıştır:

“Sosyal Bilgiler; vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve Sosyal Bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal Bilgilerin temel amacı birbirlerine bağımlı, küresel bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak, kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır.”

Yetişkinler için Sosyal Bilgiler, tarih, psikoloji, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, coğrafya ve politika gibi disiplinlerini içeren çok geniş bir alanı içerirken, küçük çocuklarda Sosyal Bilgiler eğitimi daha çok insan ilişkileri ve insan ilişkilerini etkileyen faktörleri içermektedir. Sosyal Bilgiler insanlar arasındaki ilişkilerin ve çevresel faktörlerin yaşamları üzerindeki etkisini anlamalarında çocuklara yardım eder. Okul öncesi dönemdeki çocukların Sosyal Bilgilere olan ilgisi kendini fark etmesiyle başlar. Kişinin kendini fark etmesi yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Ancak erken çocukluk döneminde fiziksel, duygusal ve zihinsel olarak fark etmeye, diğer insanlarla benzerlik ve farklılıklarını ayırt etmeye başlar. Çocukların bu farkındalığı geliştirmeleri ebeveynleriyle, akranlarıyla, öğretmenleriyle ve çevrelerindeki diğer kişilerle etkileşimi sonucunda informal olarak gerçekleşir. Bu farkındalığın kazandırılması çocuğa yapılandırılmış bir eğitimin sunulmasıyla da daha etkili bir şekilde gerçekleştirilebilir (Henniger, 2005).

Türkiye’de Sosyal Bilgiler eğitimi ilkokulda 1, 2 ve 3. sınıflarda Hayat Bilgisi dersi içerisinde, 4. sınıfta Sosyal Bilgiler dersi olarak, ortaokulda ise 5, 6, 7. sınıflarda da yine Sosyal Bilgiler dersi olarak okutulmaktadır (MEB, 2005a; MEB, 2005b; MEB, 2009). Ancak Sosyal Bilgiler eğitimi okul öncesi dönemde ve Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programında yer almamaktadır (MEB, 2013).

Okul öncesi eğitimin, çocukları ilkokula hazırlama amacı düşünüldüğünde, Okul Öncesi Eğitim Programında Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik bir etkinlik alanının bulunmaması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Türkiye’de okul öncesi dönemde Sosyal Bilgiler eğitimine gerekli önem verilmemesine rağmen diğer bazı ülkelerde örneğin Amerika Birleşik Devletlerinde okul öncesi dönemde Sosyal Bilgiler eğitim programında yer almaktadır. Amerika Birleşik Devletlerinde okul öncesi dönemde Sosyal Bilgiler eğitim programının beş farklı alan (küresel eğitim, tarih, coğrafya, ekonomi ve güncel konuları) çatısı altında insan grupları ile ilgili bir içeriğe odaklandığı görülmektedir (Mindes, 2005: 5). Ayrıca Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih, coğrafya, vatandaşlık, ekonomi disiplinlerinde standartlar

oluşturularak, sorumlu vatandaşlık duygusu geliştirmek amaçlanmaktadır (MHSSCF, 2003: 13). California, Massachusetts ve North Carolina eyaletlerinde tarih/Sosyal Bilgiler çerçeve programı akademik bir içerik ve anlayışla sorumlu, temel demokratik değerlere sahip vatandaşların yetiştirilmesi için tarih, vatandaşlık, coğrafya ve ekonomi gibi farklı disiplinleri içeren bir anlayışla ortaya konulmaktadır (Aktın ve Dilek, 2012: 50). Ayrıca Illinois, Arizona ve Florida eyaletlerinde de okul öncesi eğitimde Sosyal Bilgiler eğitimi oluşturulan eğitim standartları çerçevesinde uygulanmaktadır (Illinois State Board of Education, 2013; Arizona Department of Education, 2013; Florida Department of Education, 2011).

Amerika Birleşik Devletlerinde faaliyet gösteren Erken Çocukluk Eğitimi Ulusal Birliği *National Association for the Education of Young Children'a* (NAEYC) göre okul öncesi dönem “çocukların öğrenme eksikliklerini azaltmak, başarısını artırmak, yaratıcılıklarını geliştirmek, okulun ilk yılları ile bağlantılı bir eğitim geliştirmek ve öğretmen bilgisini tanıma”sını sağlamak yönünden önemlidir. Sosyal Bilgiler eğitimi geleceğin vatandaşlarının yetiştirilmesinde ve demokrasinin yerleşmesinde erken çocuklukta önemli bir rol oynamaktadır. Küreselleşmeyle birlikte çok kültürlü toplumsal yapılar oluşurken, okul öncesi dönemde Sosyal Bilgiler eğitiminin verilmemesi ya da ihmal edilmesi durumunda ileriki yaş dönemlerinde çocukları ülke vatandaşlığına hazırlamada başarılı olunamayacağı düşünülmektedir (Akt. Aktın, 2014).

Erken çocukluk döneminde Sosyal Bilgilerin asıl önem verdiği eğitim küresel sorunları çözmek için gerekli olan problem çözme becerisine ve eleştirel düşünme becerisine sahip, demokratik anlayışa sahip vatandaş yetiştirmektir (Wallace, 2006).

Bu nedenle erken çocukluk döneminde Sosyal Bilgiler eğitimi verilirse, bireylerin ileride demokratik değerleri kişiliklerinde barındıran bireyler olma olasılıkları yüksektir. Bu bağlamda kazandırılmak istenen davranışların tesadüflere bırakılmadan bilinçli bir şekilde verilmesi, temel tutum ve davranışların kazandırılması için okul öncesi eğitimde Sosyal Bilgiler eğitiminin verilmesi önemlidir (Aktın, 2014).

Türkiye’de MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında Sosyal Bilgiler eğitimi adı altında bir etkinlik alanı bulunmamasına rağmen çocuğun sosyal gelişimi sıklıkla vurgulamakta ve bu gelişim alanıyla ilgili amaçlara yer verilmektedir. Aynı zamanda programda Sosyal Bilgiler eğitimi ile doğrudan ilişkili kazanımlarda da bulunmaktadır. MEB (2013)’te yer alan Sosyal Bilgilerle ilişkili kazanım ve gösterge örnekleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Sosyal Bilgiler Eğitimi Yönelik Bazı Kazanım Örnekleri

BİLİŞSEL ALAN
<p>Kazanım 10. Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular (Göstergeleri: Nesnenin mekândaki konumunu söyler. Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir. Mekânda konum alır. Harita ve krokiyi kullanır.)</p>

Kazanım 18. Zamanla ilgili kavramları açıklar.

(Göstergeleri: Olayları oluş zamanına göre sıralar. Zaman ile ilgili kavramları anlamına uygun şekilde açıklar. Zaman bildiren araçların işlevlerini açıklar.)

Kazanım 21. Atatürk'ü tanır ve Türk toplumu için önemini açıklar.

(Göstergeleri: Atatürk'ün hayatıyla ilgili belli başlı olguları söyler. Atatürk'ün kişisel özelliklerini söyler. Atatürk'ün değerli bir insan olduğunu söyler. Atatürk'ün getirdiği yenilikleri söyler. Atatürk'ün getirdiği yeniliklerin önemini söyler.)

SOSYAL DUYGUSAL ALAN

Kazanım 1. Kendisine ait özellikleri tanıtır.

(Göstergeleri: Adını, soyadını, yaşını, fiziksel özelliklerini ve duyuşsal özelliklerini söyler.)

Kazanım 2. Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.

(Göstergeleri: Anne ve babasının adını, soyadını, mesleğini vb. söyler. Anne ve babasının saç rengi, boyu, göz rengi gibi fiziksel özelliklerini söyler. Teyze ve amca gibi yakın akrabalarının isimlerini söyler. Telefon numarasını söyler. Evinin adresini söyler.)

Kazanım 6. Kendisinin ve başkalarının haklarını korur. (Göstergeleri: Haklarını söyler. Başkalarının hakları olduğunu söyler. Haksızlığa uğradığında tepki verir. Başkalarına haksızlık yapıldığında tepki verir.)

Kazanım 8. Farklılıklara saygı gösterir.

(Göstergeleri: Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler. İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler. Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır.)

Kazanım 9. Farklı kültürel özellikleri açıklar.

(Göstergeleri: Kendi ülkesinin kültürüne ait özellikleri söyler. Kendi ülkesinin kültürü ile diğer kültürlerin benzer ve farklı özelliklerini söyler. Farklı ülkelerin kendine özgü kültürel özellikleri olduğunu söyler.)

Kazanım 10. Sorumluluklarını yerine getirir.

(Göstergeleri: Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir. Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir. Sorumluluklar yerine getirilmediğinde olası sonuçları söyler.)

Açıklamaları: Çocuklara günlük yaşamlarında, okulda veya evde yapılacak işlerde sorumluluk verilmesi önemlidir. Çocukların yaşamın değişik alanlarında sorumluluk alabilmesi için öncelikle farkındalık geliştirmesini sağlamak gerekir. Bunun yanı sıra çevresindeki yetişkinlerin doğru tutumları benimseyip çocuklara model olmaları önemlidir. Çocuklar yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli olan varlıkları (toprak, su, enerji, gıda gibi) verimli kullanmayı, canlıların bakımını üstlenip korumayı, çevresindeki güzellikleri korumak üzere sorumluluk almayı öğrenmelidir. Bilinçli tüketici olan, sorumluluk sahibi vatandaşlar yetiştirmenin temelleri ancak böyle atılabilecektir.

Kazanım 13. Estetik değerleri korur. (Göstergeleri: Çevresinde gördüğü güzel ve rahatsız edici durumları söyler. Çevresini farklı biçimlerde düzenler. Çevredeki güzelliklere değer verir.)

Kazanım 14. Sanat eserlerinin değerini fark eder. (Göstergeleri: Sanat eserlerinde gördüklerini ve işittiklerini söyler. Sanat eserleri ile ilgili duygularını açıklar. Sanat eserlerinin korunmasına özen gösterir.)

Kazanım 16. Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar. (Göstergeleri: Toplumda farklı rol ve görevlere sahip kişiler olduğunu söyler. Aynı kişinin farklı rol ve görevleri olduğunu söyler.)

Kazanım 17. Başkalarıyla sorunlarını çözer.

(Göstergeleri: Başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözer. Arkadaşlarıyla sorunlarını çözemediği zamanlarda yetişkinlerden yardım ister. Gerekli zamanlarda uzlaşmacı davranır.)

Tablo 1 incelendiğinde Sosyal Bilgilerle ilgili birçok kazanımın Okul Öncesi Eğitim Programı içinde yer aldığı görülmektedir. Ancak Okul Öncesi Eğitim Programı içinde Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik bir etkinlik türü yer almamaktadır. Oysaki Aktın (2014), okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olarak Sosyal Bilgiler eğitimini almaya hazır olduklarını ve böyle bir eğitimin kazanımlarının gerçekleşebileceğini ortaya koymuştur.

Sosyal Bilgiler erken çocukluk dönemindeki çocuklar için oldukça geniş bir alandır. Okul öncesi dönemindeki çocuklar çok az deneyime sahip oldukları için tarih, coğrafya, ekonomi gibi alanlardaki bilgileri çok azdır. Demokratik bir toplumun katılımcısı olabilmeleri için gerekli olan beceri ve tutumları da kısıtlıdır. Buna rağmen erken çocukluk döneminde, Sosyal Bilgiler eğitimi gereklidir. Çünkü erken yıllarda edinilecek bu bilgiler sonraki yıllar için zemin oluşturacaktır. Sosyal Bilgiler alanında bireylerin, yetişkinlik döneminde daha karmaşık anlamlar, beceriler ve tutumlar oluşturabilmesi, erken çocukluk döneminde bu alanda geliştirilmiş olan ileriye yönelik sezgisel fikirlere ve ilgiye bağlıdır. Erken çocukluk sınıflarında çocuklar çok küçük ölçek de olsa demokratik bir toplum içinde yer almaktadırlar. Bu dönemde verilen eğitim sırasında grupta kişisel haklara özen gösterilmekte ve böylece çocuklar, ileride Sosyal Bilgileri öğrenmelerine hizmet edecek bilgileri, tutumları, becerileri, kuralları ve süreci, doğal ortam içinde öğrenmekte ve kullanmaktadır (Seefeldt, 2005).

Erken çocukluk eğitim programında Sosyal Bilgiler eğitimi içerik ve süreç olarak ele alındığında hayatın içinde olan bir eğitimidir. Sosyal Bilgiler eğitimi aracılığıyla çocukların dünyaya daha etkili, verimli ve etik yaklaşımları umulmaktadır. Etkili bir öğretmen yardımıyla çocuklara yalnızca Sosyal Bilgiler eğitimi içinde yer alan bilgiler öğretilmez aynı zamanda çocukların nasıl düşüneceği ve nasıl öğreneceği de öğretilmeye çalışılır (Mindes, 2005). Bu nedenle okul öncesi dönemde etkili bir Sosyal Bilgiler eğitimi için Okul Öncesi Eğitim Programına Sosyal Bilgiler ve disiplinlerinin dahil edilmesinin yanı sıra öğretmenlerin de eğitimi oldukça önemlidir. Öğretmenlerin okul öncesi dönemdeki çocukların yaş ve gelişim özellikleri göz önünde bulundurarak Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik uygulamalar yapması çocukların gelişimi ve eğitimi açısından önemli ve gereklidir. Bu noktada okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik

ilgileri, görüşleri ve lisans programında aldıkları eğitim onların ileride bu alanda yapacakları uygulamaları etkileyecektir.

Türkiye’de okul öncesi dönemde Sosyal Bilgiler eğitime yönelik araştırma sayısı oldukça azdır. Bu araştırmaların genelde okul öncesi dönemde coğrafya ve tarih eğitimine ilişkin olduğu görülmektedir (Aktın ve Dilek 2014; Güler ve Tuğrul, 2007; Coşkun-Keskin ve Daysal-Ersoy, 2012; Coşkun-Keskin ve Kırtel, 2012; Yaşar, İnal, Uyanık ve Yazıcı, 2012). Yapılan literatür taramasında okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitime ilişkin görüşlerini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının konu hakkındaki ilgileri ve görüşleri doğrudan uygulamaya yansıtacağı için önemlidir. Özellikle geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adaylarının bu konu hakkındaki görüşleri ve ilgilerinin belirlenmesi ileride yapacakları uygulamaların niteliği açısından önem taşımaktadır. Çünkü öğretmen adaylarının görüş ve ilgileri Okul Öncesi Eğitim Programının, Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programının ve lisans üstü derslerinin yeniden gözden geçirilmesi ve düzenlenmesine katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitime yönelik ilgi düzeylerinin belirlenmesi ve ilgilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitime yönelik ilgi düzeyleri nedir?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitime yönelik ilgi düzeyleri; cinsiyete, genel akademik ortalamasına, düzeyleri anne öğrenim durumuna, baba öğrenim durumuna, yaşadığı yerleşim yerine, okuduğu kitap türüne, boş zamanlarını değerlendirmeye ve mesleki gelişim yollarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırmada ayrıca okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitime ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- Okul öncesi öğretmen adayları Sosyal Bilgileri nasıl açıklamaktadır?
- Okul öncesi öğretmen adayları Sosyal Bilgileri neye benzetmektedirler?
- Okul öncesi öğretmen adayları okul öncesi dönem çocuklarının eğitiminde Sosyal Bilgiler dersinin gerekliliğini nasıl açıklamaktadır?
- Okul öncesi öğretmen adayları lisans programlarında Sosyal Bilgiler konularının gerekliliğini nasıl açıklamaktadır?

YÖNTEM

Bu araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada bulunduğu karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutu için tarama modeli kullanılmıştır. Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırma denir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008: 16). Tarama modelleri, geçmişte ya da halen

var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2005: 77). Araştırmanın nitel boyutu için ise durum çalışması modeli kullanılmıştır. Nitel bir araştırma modeli olan durum çalışmaları, “bir olayı değerlendirmek” amacıyla, bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşımdır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2008: 267). Durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri, ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerinde odaklanılır (Yıldırım & Şimşek, 2006: 77).

Nitel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntemler, araştırmacının araştırma sürecinde kendisinden veya araştırmanın doğasından kaynaklanabilecek yanlışlıkları en aza indirmesine büyük katkılar sağlamakta ve yapılan araştırmanın niteliğini artırmaktadır (Creswell, 2003). Suhonen (2009), Vitale, Armenakis ve Feild (2008) göre karma yöntem yapılan bir çalışmada veri kaynaklarını çeşitlendirme, elde edilecek sonuçların daha geçerli olmasına olanak sağlamaktadır. Sidekli’ye (2013) göre, bir yöntemden elde edilen sonuçlar, diğer yöntemi desteklemek ve açıklamak için kullanılabilir. Doğal olarak bu süreç araştırmacının elde ettiği verileri daha fazla detaylandırmasına olanak sağlayacaktır. Johnson ve Onwuegbuzie (2004) göre karma yöntem araştırma sorularını daha büyük ve daha geniş bir yelpazede cevaplayabilir.

Bu araştırmada karma yöntem kullanılmasının nedeni Greene vd. (1989) ve Giannakaki (2005) tarafından belirlenen beş maddeden biri olan tamamlayıcılık (complementarity) gerekçesidir. Tamamlayıcılık bir yöntemden elde edilen bulguların detaylandırılması, sunulması, artırılması ve açıklığa kavuşturulmasında diğer yöntemin sonuçlarını kullanır. Tamamlayıcı karma yöntemde, nitel ve nicel veriler hem çakışmaların olduğu durumları, hem de olayı farklı açılardan ölçerek zengin ve ayrıntılı bir hale getirmek için kullanılır. Böylece her bir veri analizi türü bir diğerini tamamlar (Akt: Baki ve Gökçek, 2012:4).

Örneklem ve Çalışma Grubu

Bu araştırmanın nicel kısmının örneklemini, 2013-2014 eğitim öğretim yılında kolay ulaşılabilir yönteme göre yedi farklı coğrafi bölgeden seçilen birer üniversitenin okul öncesi öğretmenliği bölümünün son sınıflarında öğrenim gören toplam 703 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklemin coğrafi bölgelere ve üniversitelere göre dağılımı şu şekildedir:

Trakya Üniversitesi (Marmara Bölgesi), Dumlupınar Üniversitesi (Ege Bölgesi), Akdeniz Üniversitesi (Akdeniz Bölgesi), Gazi Üniversitesi (İç Anadolu Bölgesi), Adıyaman Üniversitesi (Güney Doğu Anadolu Bölgesi), Muş Alparslan Üniversitesi (Doğu Anadolu Bölgesi), Kastamonu Üniversitesi (Karadeniz Bölgesi)

Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminin kullanıldığı bu araştırmada farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip coğrafi bölgeden kolay ulaşılabilir yönteme göre bir eğitim fakültesi tespit edilmiştir. Bu seçim yapılırken Gül ve Çevik’in (2014) çalışmasına göre Türkiye’deki yedi coğrafi bölgenin sosyoekonomik göstergeleri kullanılmıştır. Bunun nedeni problemin daha geniş bir çerçevede betimlenmesi ve

evren değerleri hakkında önemli ipuçları elde etmektir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2008: 89). Aşağıda çalışmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının kişisel bilgileri verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kişisel Bilgileri

Kişisel Bilgiler	f	%
Cinsiyet	Kız	555 78.9
	Erkek	148 21.1
	Toplam	703 100
Öğrenim Gördüğü Bölge	Akdeniz	98 13.9
	Doğu Anadolu	97 13.8
	Ege	98 13.9
	Güneydoğu Anadolu	100 14.2
	İç Anadolu	109 15.5
	Karadeniz	105 14.9
	Marmara	96 13.7
	Toplam	703 100
Genel Akademik Ortalama	2	86 12.3
	3	283 40.3
	4	275 39.1
	5	59 8.4
	Toplam	703 100
Anne Öğrenim Durumu	Okur-Yazar Değil	77 11.0
	İlkokul	366 52.1
	Ortaokul	74 10.5
	Lise	124 17.6
	Lisans	58 8.3
	Lisansüstü	4 .6
Toplam	703 100	
Baba Öğrenim Durumu	Okur-Yazar Değil	21 3.0
	İlkokul	204 29.0
	Ortaokul	108 15.4
	Lise	173 24.6
	Lisans	182 25.9
	Lisansüstü	15 2.1
Toplam	703 100	
Yaşadığı Yerleşim Yeri	Köy	44 6.3
	Kasaba	88 12.5
	Şehir	407 57.9
	Büyükşehir	164 23.3
	Toplam	703 100
Kitap Okuma Alışkanlığı	Haftada En Az Bir	79 11.2

	Ayda En Az Bir	392	55.8	
	Yılda En Az Bir	204	29.0	
	Hiç Okumam	28	3.9	
	Toplam	703	100	
Okuduğu Kitap Türü	Sanat	58	8.3	
	Bilim	102	14.5	
	Politika	68	9.7	
	Ekonomi	37	5.3	
	Macera/Bilim Kurgu	284	40.4	
	Tarih	113	16.1	
	Fark etmez	41	5.8	
	Toplam	703	100	
	Boş Zamanlarını Değerlendirme	Spor	84	11.9
		Gezi	377	53.6
Mesleki Araştırmalar		72	10.2	
Okuma Yazma Çalışması		71	10.1	
TV- İnternet		95	13.5	
Yok		4	.6	
Toplam		703	100	
Mesleki Geliştirme Yolları		Kitap	163	23.2
	İnternet	336	47.8	
	Akademik Makale / Tez	200	28.4	
	Yok	4	.6	
	Toplam	703	100	

Araştırmanın nitel bölümünün çalışma grubunu ise, nicel araştırmanın çalışma grubuna katılan her üniversiteden nitel sorulara tam ve eksiksiz cevap veren 346 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin İlgil Ölçeği ve okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler ile ilgili görüşlerinin sorulduğu soru formu olmak üzere üç bölümden oluşan ölçme aracı kullanılmıştır.

Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimine ilişkin ilgilerini ölçmek amacıyla Sosyal Bilgiler Eğitimine İlişkin İlgil Ölçeği hazırlanırken öncelikle Sosyal Bilgiler ve okul öncesi eğitim alanlarındaki uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüş ve önerileri doğrultusunda alan yazın incelenmiş ve yurt dışında okul öncesi dönemde ve Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programında verilen Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimler disiplinleri incelenmiştir. Daha sonra Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı incelenerek Okul öncesi öğretmen adayları ve okul öncesi öğretmenleri ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler

esnasında öne çıkan düşünceler ışığında madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzundaki maddeler Sosyal Bilgiler alan uzmanlarının yardımıyla düzenlenmiştir. Düzenlenen ve 53 maddeden oluşan ölçek 2012- 2013 eğitim öğretim yılının sonunda 546 okul öncesi öğretmenliği son sınıf adayına uygulanarak bir pilot uygulama yapılmıştır.

Ölçeğin faktöriyel yapısını belirlemek ve aynı zamanda geçerlik çalışması için pilot uygulamada toplanan verilere açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklanan toplam varyans tablosu ve özdeğerler grafiği incelendiğinde 53 maddelik ölçek tek faktörlü olduğu belirlenmiştir. Ölçek maddeleri ikinci kez tek faktörle sınırlandırılarak ve Varimax döndürme işlemi ile birlikte tekrar açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ilk etapta döndürülmüş faktör yükü değerlendirilmiştir. Faktör analizi sonucunda 11., 21., 33. ve 48. maddenin faktör yük değerlerinin 0.30'dan düşük olması gerekçesiyle toplam dört madde çıkarılarak faktör analizi tekrarlanmıştır. Dört madde çıkarılmış olup kalan 49 madde üzerinden yapılmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin istatistiğinin 0,92 olduğu ve bu istatistiğin 0.50 den büyük çıkması ise veriler için örneklem sayısının yeterli olduğunun bir göstergesidir (Kalaycı, 2005: 322). Bartlett küresellik testi sonuçları da verilerin faktör analizi için uygunluğunu test eder. Dolayısıyla bu verilerin faktör analizine uygun olduğu gözlenmiştir ($p < 0.05$).

Açıklanan toplam varyans tablosu incelendiğinde 49 maddelik ölçekte tek faktörün bulunduğu ve bu tek faktörlü ölçme aracı ile ölçülen özelliğin %37'sinin ölçüldüğü gözlenmiştir. Ölçme aracının güvenilirlik değerinin (Cronbach's Alpha) .91 olduğu tespit edilmiştir. Ölçek maddelerinin döndürülmüş ve sıralanmış faktör yükleri Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Ölçek Maddelerinin Faktör Yükleri

	Faktör
Madde 1	0,438
Madde 2	0,482
Madde 3	0,547
Madde 4	0,652
Madde 5	0,567
Madde 6	0,571
Madde 7	0,596
Madde 8	0,533
Madde 9	0,680
Madde 10	0,564
Madde 11	0,539
Madde 12	0,703
Madde 13	0,689
Madde 14	0,650
Madde 15	0,647
Madde 16	0,663
Madde 17	0,573

Madde 18	0,520
Madde 19	0,678
Madde 20	0,630
Madde 21	0,658
Madde 22	0,335
Madde 23	0,565
Madde 24	0,447
Madde 25	0,505
Madde 26	0,526
Madde 27	0,547
Madde 28	0,513
Madde 29	0,457
Madde 30	0,460
Madde 31	0,347
Madde 32	0,517
Madde 33	0,435
Madde 34	0,348
Madde 35	0,650
Madde 36	0,558
Madde 37	0,693
Madde 38	0,715
Madde 39	0,390
Madde 40	0,423
Madde 41	0,590
Madde 42	0,406
Madde 43	0,594
Madde 44	0,504
Madde 45	0,714
Madde 46	0,510
Madde 47	0,426
Madde 48	0,622
Madde 49	0,744
Açıklanan toplam varyans	%37.11

Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersine yönelik algılarını tespit etmeye çalışırken nicel verileri desteklemek amacı ile öğretmen adaylarına açık uçlu beş soru sorulmuştur. (Sosyal Bilgiler nedir? Açıklayınız., Sosyal Bilgileri benzetiyorum. Çünkü,.....” cümlesini tamamlayınız., Okul öncesi dönemdeki çocuklar için Sosyal Bilgiler dersi sizce gerekli midir? Nedenleri ile açıklayınız., Okul öncesi çocukları için bir kitap hazırlarsanız Sosyal Bilgiler ile ilgili hangi konulara yer verirdiniz? Örnek vererek açıklayınız., Lisans programınızda Sosyal Bilgiler konularının olmasını ister miydiniz? Açıklayınız.

Cevabınız evetse sizce hangi konular olmalıdır?’’) Bu sorular Sosyal Bilgiler ve okul öncesi eğitim alanlarında uzmanların görüşleri alınarak hazırlanmış ve söz konusu uzmanların dönütleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Araştırmanın nitel soruları nicel verilerin pilot çalışması esnasında öğretmen adaylarına sorularak uygulanabilirliği kontrol edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın ölçme aracı olan Sosyal Bilgiler Eğitime İlişkin İlgili Ölçeğinden elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS 21.0 programına girilerek analiz edilmiş ve tespit edilen bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin İlgili Ölçeğinin maddeleri beşli dereceleme sistemine göre hazırlanmış ve derecelenmiştir. Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin toplam puanı değerlendirilirken, her bir soruya verilen cevapların aritmetik ortalamasına bakılmaktadır. Ortalama 5’e ne kadar yakınsa, öğretmen adaylarının yeterliğinin de o kadar yüksek olduğu anlamına gelir. Buna göre, Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri ile ilgili maddelerin ortalama puanları değerlendirilirken; 1.00 - 1.80 çok düşük, 1.81 – 2.60 düşük, 2.61 – 3.40 orta, 3.41 – 4.20 yüksek, 4.21 – 5.00 çok yüksek olarak alınmıştır.

Verilerin analizi ve yorumlanmasında, yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapmadan yararlanılmıştır. Yapılan Shapiro Wilk normallik testi sonucunda normal dağılım göstermiştir. Bundan dolayı parametrik olan testler uygulanmıştır. Sosyal Bilgiler Eğitime İlişkin İlgili Ölçeğinde cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız gruplar arası t testi ve genel akademik ortalaması, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, yaşadığı yerleşim yeri, okuduğu kitap türü, boş zamanlarını değerlendirme ve mesleki gelişim yollarına göre değişip değişmediğine ilişkin olarak ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalı analizlerde, “Levene Test” sonuçlarına göre grup puanlarında varyansların homojen olduğu görülmüş (.05’ten büyük) ve buna göre iki gruplu karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t testi, üç ve daha fazla gruplu karşılaştırmalarda ise ANOVA kullanılmıştır. ANOVA sonucunda ortaya çıkan anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi seçilerek belirlenmiştir. Gruplar arasındaki anlamlı farklılıklarda hata payı .05 olarak alınmıştır.

Araştırmanın nitel verilerinin çözümlenmesinde ise veri çözümlenme yaklaşımlarından betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Bulguların sunumunda öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 224). Verilerin analizinde araştırmacılar dışında iki alan uzmanı tarafından da yardım alınmış ve analizler eş zamanlı ayrı ayrı gerçekleştirilmiş ve araştırmacıların analizleri bir araya gelinerek karşılaştırılmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği P (Uzlaşma Yüzdesi) = $(N_a \text{ (Görüş Birliği)} (46) / N_a \text{ (Görüş Birliği)} (46) + N_b \text{ (Görüş Ayrılığı)} (5)) \times 100$ formülü kullanılmıştır. Hesaplamalar sonucunda araştırmanın güvenilirliği %90 çıkmıştır. Ayrıca bulgular

verilirken bazı öğrencilerin cevaplarından doğrudan alıntılar verilerek desteklenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma ile elde edilen bulgular araştırmanın alt problemleri doğrultusunda ele alınmıştır. Bu bağlamda; okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerine ilişkin betimsel veriler ortaya konulduktan sonra öğretmen adaylarının cinsiyet, genel akademik ortalaması, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, yaşadığı yerleşim yeri, okuduğu kitap türü, boş zamanlarını değerlendirme ve mesleki gelişim yolları değişkenleri açısından bir farklılaşma olup olmadığına ilişkin sorulara cevap aranmıştır.

1. Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik ilgi düzeyleri nedir?

Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerine ilişkin istatistik sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilere Yönelik İlgi Düzeyleri

Puan	f	%	Ss	\bar{X}
1-1,80	0	0		
1,81-2,60	9	1.3		
2,61-3,40	174	24.7	.484	3.70
3,41-4,20	426	60.6		
4,21-5,00	94	13.4		
Toplam	703	100		

Tablo 4’e göre, elde edilen bulgulara göre okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin, belirlenmiş olan beşli değerlendirme kriterine göre ($\bar{X}=3.70$) yüksek olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuca göre okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin “yüksek düzeyde” olduğu görülmektedir.

Aşağıda okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi ölçeğindeki maddelere ilişkin görüşlerinin betimsel tablosu yer almaktadır.

Tablo 5. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilere Yönelik İlgililerdeki Maddelere İlişkin Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Değerleri

Maddeler	Cevap Seçenekleri										\bar{x}	S
	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1. Sosyal Bilgiler benim için zor bir alandır.	49	7.0	146	20.8	130	18.5	274	39.0	104	14.8	3.34	1.16
2. Sosyal Bilgilerin her vatandaş için gerekli olduğunu düşünüyorum.	11	1.6	31	4.4	38	5.4	336	47.8	287	40.8	4.22	.85
3. Sosyal Bilgiler eğitiminin erken yaşlarda verilmesini gereksiz buluyorum.	12	1.7	59	8.4	113	16.1	331	47.1	188	26.7	3.89	.95
4. Sosyal Bilgiler Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programında zorunlu dersler arasında olmalıdır.	43	6.1	82	11.7	184	26.2	297	42.2	97	13.8	3.46	1.06
5. Okul Öncesi Eğitim Programında Sosyal Bilgiler eğitime ilişkin etkinlik alanı olmalıdır.	17	2.4	61	8.7	106	15.1	377	53.6	142	20.2	3.81	.93
6. Sosyal Bilgileri öğrenmek benim için zaman kaybıdır.	11	1.6	27	3.8	54	7.7	316	45.0	295	42.0	4.22	.86
7. Sosyal Bilgiler konuları ile ilgili bir konferansa katılmak ilgimi çeker.	36	5.1	72	10.2	157	22.3	306	43.5	132	18.8	3.61	1.06
8. Sosyal Bilgilerin konularında makaleler okumak bana sıkıcı gelir.	47	6.7	149	21.2	187	26.6	244	34.7	76	10.8	3.22	1.10
9. Okul öncesi öğretmenleri etkinliklerinde Sosyal Bilgilerden mutlaka yararlanmalıdır.	9	1.3	61	8.7	95	13.5	383	54.5	155	22.0	3.87	.89
10. Sosyal Bilgiler konularının Okul öncesi dönemindeki çocuklar için çok uzak olduğunu düşünüyorum.	14	2.0	90	12.8	136	19.3	315	44.8	148	21.1	3.70	1.00
11. Sosyal Bilgiler için harcanan zamanı daha önemli alanlara	21	3.0	67	9.5	98	13.9	316	45.0	201	28.6	3.87	1.02

harcamalıyız.													
12. Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programında Sosyal Bilgiler eğitimi olsaydı daha zevkli olurdu.	24	3.4	103	14.7	215	306	276	39.3	85	12.1		3.42	.99
13. Okul Öncesi Eğitim Programında Sosyal Bilgiler eğitimine ilişkin etkinlikler olsaydı daha yararlı olurdu.	24	3.4	70	10.0	140	19.9	359	51.1	110	15.6		3.66	.97
14. Sosyal Bilgileri hep sıkıcı bulmuşumdur.	66	9.4	82	11.7	110	15.6	258	36.7	187	26.6		3.59	1.25
15. Sosyal Bilgilerin erken yaşlarda öğretilmesini önemli buluyorum.	18	2.6	73	10.4	110	15.6	360	51.2	142	20.2		3.76	.97
16. Sosyal Bilgilerin Sosyal Bilimlerle ilişkisini bilmek işime yaramaz.	25	3.6	54	7.7	139	19.8	316	45.0	169	24.0		3.78	1.01
17. Sosyal Bilgilerin çocukların dünyayı anlaması için etkili bir güç olduğuna inanıyorum.	27	3.8	58	8.3	115	16.4	341	48.5	162	23.0		3.79	1.01
18. Sosyal Bilgiler Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans programında hiç olmamalıdır.	18	2.6	41	5.8	118	16.8	319	45.4	207	29.4		3.93	.96
19. Sosyal Bilgiler eğitimine ilişkin etkinlikler Okul Öncesi Eğitim Programında hiç olmamalıdır.	9	1.3	44	6.3	115	16.4	331	47.1	204	29.0		3.96	.90
20. Tarih hikâyeden başka bir şey değildir.	18	2.6	32	4.6	51	7.3	262	37.3	340	48.4		4.24	.95
21. Coğrafyayı anlamak çevreyi anlamaktır.	10	1.4	49	7.0	62	8.8	359	51.1	223	31.7		4.05	.90
22. Siyaset siyasetçilerin ilgilenmesi gereken bir alandır.	55	7.8	115	16.4	112	15.9	272	38.7	149	21.2		3.49	1.21
23. Hukuk konularından anlamak her vatandaş için gereklidir.	14	2.0	56	8.0	74	10.5	329	46.8	230	32.7		4.00	.96
24. Ekonomi çalışmak zaman kaybıdır.	25	3.6	72	10.2	192	27.3	288	41.0	126	17.9		3.59	1.01
25. Vatandaşlık eğitiminin erken yaşlarda başlamasını	18	2.6	55	7.8	89	12.7	301	42.8	240	34.1		3.98	1.00

önemli buluyorum.													
26. Sosyoloji konuları üzerine bir konferansa asla katılmam.	30	4.3	53	7.5	196	27.9	226	32.1	198	28.2		3.72	1.08
27. Psikoloji kitapları okumak hoşuma gider.	20	2.8	68	9.7	112	15.9	270	38.4	233	33.1		3.89	1.06
28. Coğrafya atlasları incelemek benim için sıkıcıdır.	30	4.3	82	11.7	95	13.5	269	38.3	227	32.3		3.83	1.13
29. Televizyondaki tarih sohbetlerini dinlemeyi severim.	37	5.3	66	9.4	119	16.9	310	44.1	171	24.3		3.73	1.09
30. Siyaset bilimi asla ilgi alanıma girmez.	41	5.8	112	15.9	167	23.8	229	32.6	154	21.9		3.49	1.16
31. Psikoloji benim için zor bir alandır.	38	5.4	127	18.1	118	16.8	276	39.3	144	20.5		3.51	1.16
32. Ekonomiyle ilgili haberler ilgimi çeker.	61	8.7	165	23.5	154	21.9	233	33.1	90	12.8		3.18	1.18
33. Hukuk konularından ancak hukukçular anlar.	24	3.4	73	10.4	110	15.6	295	42.0	201	28.6		3.82	1.06
34. Vatandaşlık konularını öğrenmek herkesin görevidir.	28	4.0	43	6.1	57	8.1	279	39.7	296	42.1		4.10	1.04
35. Tarih öğrenmenin bugünümüze bir faydası yoktur.	35	5.0	44	6.3	46	6.5	192	27.3	386	54.9		4.21	1.12
36. Coğrafya öğrenmek çok zevklidir.	38	5.4	67	9.5	119	16.9	286	40.7	193	27.5		3.75	1.11
37. Hukuk anlaşılması zor terimlerden oluşur.	103	14.7	247	35.1	158	22.5	140	19.9	55	7.8		2.71	1.17
38. Her öğretmenin psikolojiden anlamasını önemli görürüm.	17	2.4	30	4.3	45	6.4	223	31.7	388	55.2		4.33	.94
39. Sosyolojiyi hep zor bulmuşumdur.	44	6.3	113	16.1	221	31.4	235	33.4	90	12.8		3.30	1.08
40. Arkadaşlarımla siyaset üzerine tartışmalar yapmayı severim.	71	10.1	141	20.1	131	18.6	210	29.9	150	21.3		3.32	1.28
41. Vatandaşlık konularını öğrenmek zaman kaybıdır.	16	2.3	39	5.5	88	12.5	294	41.8	266	37.8		4.07	.96
42. Bir ekonomistin vereceği konferansa katılmak ilgimi çeker.	82	11.7	182	25.9	191	27.2	160	22.8	88	12.5		2.99	1.20
43. Bir okul öncesi öğretmeni coğrafya konularından anlamak zorunda değildir.	29	4.1	70	10.0	75	10.7	309	44.0	220	31.3		3.88	1.08
44. Tarih kitapları okumayı çok severim.	52	7.4	112	15.9	138	19.6	245	34.9	156	22.2		3.49	1.20
45. Televizyonda siyaset programlarını ilgiyle takip ederim.	79	11.2	164	23.3	169	24.0	191	27.2	100	14.2		3.10	1.23

46. Televizyonda ekonomi ile ilgili haberler çıkınca hemen kapatırım.	56	8.0	115	16.4	162	23.0	273	38.8	97	13.8	3.34	1.14
47. Hukuk konuları ilgimi çeker.	30	4.3	130	18.5	219	31.2	231	32.9	93	13.2	3.32	1.05
48. Vatandaşlık konularını konuşmayı gereksiz bulurum.	21	3.0	44	6.3	78	11.1	334	47.5	225	32.0	3.99	.97
49. Bir okul öncesi öğretmenin sosyolojiden anlamasını önemli görürüm.	25	3.6	57	8.1	154	21.9	264	37.6	203	28.9	3.80	1.05

Tablo 5'e göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerine maddeler bazında bakıldığında kendilerini en yeterli gördükleri konuların başında, madde 38 ($\bar{X} = 4.33$) gelmektedir. Sırasıyla, madde 4 ($\bar{X} = 4.24$), madde 2 ($\bar{X} = 4.22$), madde 6 ($\bar{X} = 4.22$), madde 35 ($\bar{X} = 4.21$), madde 34 ($\bar{X} = 4.10$), madde 41 ($\bar{X} = 4.07$), madde 21 ($\bar{X} = 4.05$) ve madde 23 ($\bar{X} = 4.00$) şeklindedir.

2. Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo 6. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilere Yönelik İlgi Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılığı İçin Bağımsız T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Kız	555	3.69	.48	701	1.002	.388
Erkek	148	3.73	.49			

Tablo 6'ya göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(701)} = 1.002$, $p > .05$). Bu verilere göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık elde edilmemesine rağmen, erkek öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere göre ilgi düzeyleri ($\bar{X} = 3.73$), kız öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere göre ilgi düzeylerinden ($\bar{X} = 3.69$) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre cinsiyetin, okul öncesi öğretmenliğinde öğrenim gören bireylerin Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerine önemli bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

3. Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri genel akademik ortalamaya göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo 7. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilere Yönelik İlgi Düzeylerinin Genel Akademik Ortalamaya Göre Farklılığı İçin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	2.44	4	.586	2.517	.040	-
Gruplarıçi	162.251	698	.233			
Toplam	164.594	702				

* $p < .05$

Tablo 7'ye göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri ile genel akademik ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu belirlenmiştir [$F_{(4 - 698)} = 2.517, p < .05$]. Bu verilere göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin genel akademik ortalamalar açısından incelendiğinde ortalaması 2 olanların ($\bar{X} = 3.66$), ortalaması 3 olanların ($\bar{X} = 3.67$), ortalaması 4 olanların ($\bar{X} = 3.71$) ve ortalaması 5 olanların ise ($\bar{X} = 3.82$) olarak belirlenmiştir. Genel akademik ortalamaları arası farkların hangisinde olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre genel akademik ortalaması 3 olanlar ile 2 olanlar arasında 3 olanlar lehine anlamlı farklılık olduğu, genel akademik ortalaması 4 olanlar ile 2 olanlar arasında 4 olanlar lehine anlamlı farklılık olduğu ve genel akademik ortalaması 5 olanlar ile 2 olanlar arasında 5 olanlar lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin genel akademik ortalamalarından etkilendiği, akademik ortalama arttıkça Sosyal Bilgilere ilgi düzeyinin arttığı söylenebilir. Bu bulguyu, başarılı öğrencilerin ilgi alanlarını ve genel kültürlerini artırma isteği olarak yorumlamak mümkündür.

4. Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri anne öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilere Yönelik İlgi Düzeylerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	.670	4	.134	.569	.724	-
Gruplarıçi	163.924	698	.236			
Toplam	164.594	702				

Tablo 8'e göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri ile anne öğrenim durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı belirlenmiştir [$F_{(4-698)}=.569, p<.05$].

5. Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri baba öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilere Yönelik İlgi Düzeylerinin Baba Öğrenim Durumuna Göre Farklılığı İçin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	.690	4	.115	.488	.818	-
Gruplarıçi	163.904	698	.236			
Toplam	164.594	702				

Tablo 9'a göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri ile baba öğrenim durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı belirlenmiştir [$F_{(4-698)}=.488, p<.05$].

6. Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri yaşadığı yerleşim yerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo 10. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilere Yönelik İlgi Düzeylerinin Yaşadığı Yerleşim Yerine Göre Farklılığı İçin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1.953	4	.651	2.794	.040*	Kasaba- Büyükşehir
Gruplarıçi	162.641	698	.233			
Toplam	164.594	702				

* $p<.05$

Tablo 10'a göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri ile yaşadığı yerleşim yeri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu belirlenmiştir [$F_{(4-698)}=2.794, p<.05$]. Bu verilere göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin yaşadığı yerleşim yeri açısından incelendiğinde, köy ($\bar{X}=3.71$), kasaba ($\bar{X}=3.77$), şehir ($\bar{X}=3.71$) ve büyükşehir ($\bar{X}=3.61$) olarak belirlenmiştir. Yaşadığı yerleşim yerleri arası farkların hangisinde olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre kasabada yaşayanlar ile büyükşehirde yaşayanlar arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre yaşadığı yerleşim yerinin, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin kasabada yaşayanların büyükşehirde yaşayanlara göre anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulguyu, küçük yerleşim yerlerindeki sosyal ilişkilerin daha fazla olduğu ile ilgili açıklamak mümkün olabilir.

7. Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri okuduğu kitap türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo 11. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilere Yönelik İlgi Düzeylerinin Okuduğu Kitap Türüne Göre Farklılığı İçin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	4.424	4	.737	3.200	.004*	-
Gruplarıçi	160.170	698	.230			
Toplam	164.594	702				

* $p < .05$

Tablo 11'e göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri ile okuduğu kitap türü arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu belirlenmiştir [$F_{(4 - 698)} = 3.200$, $p < .05$]. Bu verilere göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin okuduğu kitap türü açısından incelendiğinde, sanat ($\bar{X} = 3.61$), bilim ($\bar{X} = 3.75$), politika ($\bar{X} = 3.80$), ekonomi ($\bar{X} = 3.61$), macera ve bilim kurgu ($\bar{X} = 3.66$), tarih ($\bar{X} = 3.81$) ve görüş bildirmeyen ($\bar{X} = 3.56$) olarak belirlenmiştir. Okuduğu kitap türleri arası farkların hangisinde olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre politika türü kitap okuyanlar ile sanat kitabı okuyanlar arasında politika türü kitap okuyanların lehine anlamlı farklılık olduğu, politika türü kitap okuyanlar ile macera/bilim kurgu kitabı okuyanlar arasında politika türü kitap okuyanların lehine anlamlı farklılık olduğu, tarih türü kitap okuyanlar ile sanat kitabı okuyanlar arasında tarih türü kitap okuyanların lehine anlamlı farklılık olduğu, tarih türü kitap okuyanlar ile ekonomi kitabı okuyanlar arasında tarih türü kitap okuyanların lehine anlamlı farklılık olduğu ve tarih türü kitap okuyanlar ile macera/bilim kurgu kitabı okuyanlar arasında tarih türü kitap okuyanların lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin okuduğu kitap türüne göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Bu bulguyu, öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlerin disiplinleri ile ilgili kendilerini geliştirmelerinin Sosyal Bilgiler eğitimine ilgilerini arttırdığı şeklinde düşünebiliriz.

8. Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri boş zamanlarını değerlendirmeye göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo 12. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilere Yönelik İlgi Düzeylerinin Boş Zamanlarını Değerlendirmeye Göre Farklılığı İçin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	2.933	4	.587	2.525	.028*	-
Gruplarıçi	161.662	698	.232			
Toplam	164.594	702				

* $p < .05$

Tablo 12'ye göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri ile boş zamanlarını değerlendirme arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu belirlenmiştir [$F_{(4-698)}=2.525, p<.05$]. Bu verilere göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin boş zamanlarını değerlendirme açısından incelendiğinde, spor ($\bar{X}=3.61$), gezi ($\bar{X}=3.67$), mesleki araştırmalar yapma ($\bar{X}=3.76$), okuma-yazma çalışması yapma ($\bar{X}=3.83$), TV-internet ($\bar{X}=3.74$) ve görüş bildirmeyen ($\bar{X}=3.45$) olarak belirlenmiştir. Boş zamanlarını değerlendirme türleri arası farkların hangisinde olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre okuma-yazma çalışması yapanlar ile spor yapanlar arasında okuma-yazma çalışması yapanların lehine anlamlı farklılık olduğu ve okuma-yazma çalışması yapanlar ile gezi yapanlar arasında okuma-yazma çalışması yapanların lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin boş zamanlarını değerlendirmesine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Bu bulguyu, öğretmen adaylarının araştırma, inceleme meraklarının Sosyal Bilgiler eğitimine ilgilerini arttırdığı şeklinde yorumlayabiliriz.

9. Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri mesleki gelişim yollarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo 13. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilere Yönelik İlgi Düzeylerinin Mesleki Gelişim Yollarına Göre Farklılığı İçin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1.861	4	.620	2.660	.047*	Akademik
Gruplarıçi	162.734	698	.233			Makale
Toplam	164.594	702				Tez- Internet

* $p<.05$

Tablo 13'e göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeyleri ile mesleki gelişim yolları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu belirlenmiştir [$F_{(4-698)}=2.660, p<.05$]. Bu verilere göre, okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin mesleki gelişim yolları açısından incelendiğinde, kitap ($\bar{X}=3.66$), internet ($\bar{X}=3.66$), akademik makale ve tez ($\bar{X}=3.78$) ve görüş bildirmeyen ($\bar{X}=3.60$) olarak belirlenmiştir. Mesleki gelişim yolları arası farkların hangisinde olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre mesleki gelişimi için akademik makale ve tezlerden yararlananlar ile internet kullananlar arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin mesleki gelişimlerini akademik makale ve tez ile sağlayanların, internetten sağlayanlara göre anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulguyu, öğretmen adaylarının doğru ve güvenilir bilgi kaynaklarını mesleki

gelişimleri için kullanmalarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerini olumlu etkilemiş olacağı şeklinde düşünebiliriz.

10. Okul öncesi öğretmen adayları Sosyal Bilgileri nasıl açıklamaktadır?

Okul öncesi öğretmen adaylarından Sosyal Bilgiler dersinin içeriğini ve konularını açıklamaları istendiğinde adayların (f=119) Sosyal Bilgilerin içeriğini ve konularını genel olarak “tarih- coğrafya ve vatandaşlık” üçgeninde açıkladıkları görülmüştür. Öğretmen adaylarından biri şu şekilde açıklama yapmıştır:

“Sosyal Bilgiler deyince aklıma tarih geliyor. Tarihini bilmeyen bir toplum geleceğini öğrenemez. Ayrıca olayların yaşandığı coğrafya da Sosyal Bilgiler dersinin içindedir. Bir de vatandaşlığın Sosyal Bilgiler dersinin içinde olduğunu biliyorum” (39ÖA)

Öğretmen adaylarından bazıları ise (f=94) Sosyal Bilgileri açıklarken Sosyal Bilimlerin disiplinleri ile ilişkilendirme yapmıştır. Bu öğretmen adaylarından birisi:

“Sosyal Bilgiler içerisinde birçok alan vardır. Tarih, coğrafya, felsefe, sosyoloji, psikoloji hatta politika ve hukuk bile vardır. Örneğin kanunlar, kurallar ve toplumdaki yansımaları gibi. Sosyal olay ve olgular, politik olaylar da Sosyal Bilgilerin alanına giriyor. Aslında bunlar birer bilim bunların ders olarak sadeleştirilmiş hali Sosyal Bilgiler.”(68ÖA) şeklinde açıklama yapmıştır.

Öğretmen adayları (f=63) ayrıca Sosyal Bilgileri kültürle ilişkilendirerek açıklamaya çalışmışlardır. Örneğin bir öğretmen adayı:

“Sosyal Bilgiler bize kültürümüzü anlatır. O nedenle kültürle ilişkili tarihten, sanattan ve toplumdaki insanların yaşayışlarından yararlanır”(162ÖA) şeklinde açıklama yapmıştır.

Öğretmen adaylarından bazıları (f=35) ise Sosyal Bilgileri güncel olaylarla açıklamışlardır. Örneğin bir öğretmen adayı:

“Sosyal Bilgiler deyince en başta hayatın içinden her şey geliyor aklıma. Sosyal Bilgilerde güncellik çok önemli ve yapıtaş bence. Birçok alanla ilgili. Bu da her alanda bilgi sahibi olmayı sağlıyor. Böylece çevrende olup bitenden haberdar oluyorsun.”(266ÖA)

Öğretmen adaylarından bazıları (f=21) ise Sosyal Bilgileri insan ilişkileri ile ilişkilendirerek açıklamaya çalışmışlardır. Örneğin bir öğretmen adayı:

“Sosyal Bilgiler denince aklıma ilk olarak insan ilişkileri geliyor. İnsanlarla ve çevreyle kurulan sağlıklı ve olumlu ilişkiler diyebiliriz (88ÖA)

Bazı öğretmen adayları (f=14) ise Sosyal Bilgileri toplumla ilişkilendirerek açıklamışlardır. Örneğin bir öğretmen adayı:

“Sosyal Bilgiler topluma ve içinde yaşayan insanlara dair önemli bilgiler verir. Toplumda birçok insan farklı, fakat birbiri ile ilişkili birçok faaliyet içerisindedir. Ekonomik anlamda, politik anlamda vs. İşte Sosyal Bilgiler topluma adeta bir büyüteç gibi bakmayı sağlar.”(71ÖA)

11. Okul öncesi öğretmen adayları “Sosyal Bilgiler”i neye benzetmektedirler?

Tablo 14. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler ile İlgili Metaforları

Sosyal Bilgiler metaforları	f
Toplum	53
Tarih	38
Aile	21
Ağaç	13
Nar	11
Bilgi Kutusu	9
Ansiklopedi	7
Yaşam	6
Belgesel	2
Güncel olaylar	2
Tarihi film, puzzle, fabrika, müze, meyve sepeti, kültür mozaiği, kültür, okyanus, karpuz, kitap, güneş, deniz, profesör, tarih şeridi, atlas, evren, büyük ev, Sosyal Bilimler, orman, çorba, gökyüzü, kartopu, toprak, uzay	1

Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik algılarını tespit etmek için ayrıca “Sosyal Bilgileri ya benzetiyorum. Çünkü” cümlesini tamamlamalarını istenmiştir. Öğretmen adaylarından 160’ı soruyu ya boş bırakmış ya bir şeye benzetemedim diye cevap yazmış ya da yazdığı metaforu açıklamamıştır. 186 öğretmen adayının cevapları incelendiğinde ise genel olarak Sosyal Bilgiler ile ilgili olumlu metafor geliştirdikleri söylenebilir.

Öğretmen adaylarından bazılarının cevapları şunlar olmuştur:

“Sosyal Bilgileri topluma benzetiyorum. Çünkü konusu toplum ve toplum içerisinde gördüğümüz her şey.”(17ÖA)

“Sosyal Bilgileri kültür mozaiğine benzetiyorum. Çünkü Sosyal Bilgiler kültürümüzü inceler. Anadolu bir kültür mozaiğidir. İşte bu farklı kültürleri, ilişkilerini ve yansımalarını Sosyal Bilgiler aracılığı ile öğreniriz”(102ÖA)

“Sosyal Bilgileri müzeye benzetiyorum. Çünkü müze içindeki coğrafyayı ve tarihini bize ilk elden aktaran önemli mekanlardır. Geçmişimizi öğreniriz ve coğrafyanın değişimini görürüz. İşte Sosyal Bilgilerde bize böyle önemli bilgiler sunar.”(11ÖA)

12. Okul öncesi öğretmen adayları okul öncesi dönem çocuklarının eğitiminde Sosyal Bilgiler dersinin gerekliliğini nasıl açıklamaktadır?

Okul öncesi öğretmen adaylarına okul öncesi dönemindeki çocuklar için Sosyal Bilgiler dersini gerekli görüp görmedikleri sorulmuştur. Çalışma grubundaki bütün öğretmen adayları okul öncesi dönemindeki çocuklara Sosyal Bilgiler

eğitiminin verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarından bazıları şu şekilde açıklama yapmıştır:

“Bence kesinlikle olmalıdır. Çocukların hayatı algılamaları, hayata bakış açıları bu yıllarda gelişmektedir. Çocukları hayata Sosyal Bilgilerle daha kaliteli biçimde hazırlayabiliriz”(48K)

“Elbette olmalıdır. Okul öncesi dönem çocuğun Sosyal Bilgilerin konularının temelini atılacağı bir dönemdir. O dönemde edindikleri hayatı boyunca kalıcı olacaktır. Örneğin hak ve sorumluluklarını bilmesi, tarihini tanınması ve yaşadığı coğrafyayı anlaması gelecek yaşantısı için ona yararlı olacaktır” (22ÖA)

“Olmalıdır. Çünkü yaşadığı yerin coğrafyası, tarihi ve kültürel olayları hakkında çocuk erken yaşlarda bilgi sahibi olmalıdır. Böylece hem kendisini hem çevresini daha rahat anlamlandırır”(37ÖA)

Okul öncesi öğretmen adaylarına “Okul öncesi çocukları için bir kitap hazırlasalar Sosyal Bilgiler ile ilgili hangi konulara yer verecekleri” sorulmuştur. Öğretmen adayları (f=164) Sosyal Bilgiler ile ilgili olarak öncelikle Atatürk’ü anlatacaklarını dile getirmişlerdir:

“Onlara Atatürk’ü ve özellikle çocukluğunu, vatan sevgisini ve kahramanlıklarını anlatmak isterim. Böylece geçmişlerini güzel bir örnek üzerinden severek öğrenebilirler”(151ÖA)

“Atatürk çocukların sevdikleri bir kahramandır. O nedenle tarihimizi Atatürk’ü anlatarak sevmelerini sağlayabiliriz. Bende onlar için hazırlanan bir kitapta Atatürk’ün hem ülkemiz için yaptığı kahramanlıklara hem de vatan sevgisine örnekler verirdim”(3ÖA)

“Çocuklara Sosyal Bilgilerin konularını Atatürk’ün ağzından anlatırdım. İçinde hem zaferlerimizi hem de ülkemizin zenginliklerini gösteren boyama sayfaları ve resimler olurdu”(81ÖA)

Okul öncesi öğretmen adayları ayrıca (f=182) kendi ailelerinin tarihlerini, yaşadıkları çevreyi, içinde yaşadıkları toplumu, çevresiyle iletişimi, ev ve okuldaki sorumluluklarını, güncel olayları anlatacaklarını dile getirmişlerdir.

“Kitapta içinde yaşadığı şehrin tarihi ve coğrafi güzelliklerini resimlerle anlatırdım. Örneğin dağlar, nehirler, ormanlar, milli parkları resimlerle gösterirdim. Ayrıca kültürel etkinliklerimizden örnekler gösterir ve vatandaşlık kurallarını oyunlarla anlatırdım.”(8ÖA)

“Kitapta basit toplum kurallarını anlatabiliriz. Ayrıca kendi akran grupları ile ilgili örnekler verebiliriz. Böylece önce kendi çevresinde ve içinde yaşadığı toplum içinde yaşayışını kolaylaştıracak temel davranışlarına yön vermiş oluruz.”(232ÖA)

“Çocuklara öğüt niteliğinde bazı basit güncel olaylardan bahsederdim. Örneğin belirli gün ve haftalardan, bayramlardan yararlanarak onların hem eğlenmesini hem de toplumla ilgili konuları görmesini sağlarım”(43ÖA)

13. Okul öncesi öğretmen adayları lisans programlarında Sosyal Bilgiler konularının gerekliliğini nasıl açıklamaktadır?

Okul öncesi öğretmen adaylarına lisans programlarında Sosyal Bilgiler konularının olmasını ister miydiniz? Hangi konular olmalıdır? diye soru yönelttiğimizde adayların büyük çoğunluğunun (f=169) programlarında Sosyal Bilgiler olmalı yönünde cevap verdikleri görülmüştür. Bu adaylar genellikle sosyal konular, güncel olaylar, vatandaşlık konuları, toplumsal ve kültürel konuların gösterilmesini istediklerini dile getirmişlerdir. Bu öğretmen adaylarından bazıları şu şekilde açıklama yapmıştır:

“Evet olmalı. Sadece okul öncesinde değil her bölümün lisans programında olmalı. İnsanın kendini ve kültürel değişimini tamamlaması açısından öğretmen adaylarına gereklidir” (129ÖA)

“Sosyal Bilgiler insanla ilgili her şeyle ilgilenir. O nedenle öğretmen adayları için mutlaka öğrenilmesi gereken bir alandır”(73ÖA)

Okul öncesi öğretmen adaylarından bazıları (f=119) ise Sosyal Bilgiler dersinin değil ama bunu okul öncesi dönemdeki çocuklara nasıl anlatacaklarını gösteren uygulamalı bir dersin olmasının yararlı olabileceğini şu şekilde dile getirmişlerdir:

“Ders olarak Sosyal Bilgilerin olmasına gerek yok bence. Çünkü ortaokul ve lise de bu alanla ilgili yeteri kadar bilgi alıyoruz. Açıklarımızı da kitaplardan kapatabiliriz. Fakat okul öncesi çocuklarına Sosyal Bilgileri nasıl anlatacağımızı gösteren uygulamalı bir ders yararlı olacaktır.”(13ÖA)

“Sosyal Bilgiler dersini öğretmeni olacağımız yaş grubuna nasıl indirgeyeceğimizi gösteren derse ihtiyacımız var. Çünkü tarihi onlara nasıl ve ne şekilde anlatacağımızı bilmiyorum. Fakat tarih dersi zaten zorunlu o nedenle ayrıca bir Sosyal Bilgiler dersine programda ihtiyacımız olmadığını düşünüyorum”(156ÖA)

Okul öncesi öğretmen adaylarından bazıları (f=58) ise programlarının ağır olmasından ve gerekli bilgiye sahip olduklarını dile getirerek programlarında Sosyal Bilgiler konularının olmaması yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu öğretmen adaylarından bazıları şu şekilde açıklama yapmıştır:

“Hayır, olmamalıdır. Çünkü meslek yaşantımda çocuğa verebilecek kadar Sosyal Bilgilere sahip olduğumu düşünüyorum.” (84ÖA)

“Bence Sosyal Bilgiler derslerine gerek yok. Zaten programımız oldukça ağır. Bir de tarih dersimiz zaten var ayrıca bir derse gerek olmadığı düşüncesindeyim”(28ÖA)

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Yaşadığımız topluma iyi vatandaşlar yetiştirmek istiyorsak, çocuklarımıza en temelden hayata hazırlayacak yönde eğitim vermemiz gerekir. Okul öncesi dönem, çocukların yetişkinlik dönemlerine yapılmış en önemli yatırımdır. Bu önemli dönemde çocuklarımıza Sosyal Bilgiler eğitimi vermek onları gelecekteki

hayatlarına hazırlamak adına oldukça önemlidir. Bu noktada elbetteki okul öncesi dönemi öğretmenlerinin hizmet öncesindeki eğitimleri önem kazanmaktadır.

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Programında (MEB, 2013), Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilgili kazanımlar olmasına rağmen Sosyal Bilgiler eğitime yönelik bir etkinlik türü yer almamaktadır. Alan yazın (Aktın, 2014; Aktın ve Dilek, 2014; Coşkun-Keskin ve Daysal-Ersoy, 2012; Coşkun-Keskin ve Kırtel, 2012; Çulha-Özbaş ve Doğan, 2012; Yaşar, vd. 2012; Yiğit ve Sezer, 2009; Ünlü ve Alkış, 2006; Ünlü, 2001), okul öncesi dönemindeki çocuklar için Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimler disiplinlerinin önemine vurgu yapmasına rağmen ne yazık ki Okul Öncesi Eğitim Programında Sosyal Bilgiler eğitime yönelik bir etkinlik türü yer almamaktadır. Ayrıca Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programında Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimler disiplinleri ile ilgili derslerin -bazı lisans programlarındaki seçmeli dersler dışında- olmadığı görülmektedir. Oysaki okul öncesi dönemindeki çocukların öğretmenleri olacakları düşünüldüğünde okul öncesi öğretmen adaylarının teorik ve uygulama boyutunda Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimler disiplinleri ile ilgili ders almalarının yararlı olacağı düşünülmektedir. Çalışmamızın öncelikle bu düşünceler ışığında ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Bu doğrultuda ilk olarak okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitime yönelik ilgi düzeylerinin ve görüşlerinin belirlenmesinin yararlı olacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın sonuçlarına göre okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitime yönelik ilgi düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının lisans eğitimi süresince doğrudan Sosyal Bilgiler adı altında bir ders almamalarına rağmen lisans programında yer alan Sosyal Bilimlere ilişkin bazı derslerin etkisiyle ve öğrencilerin kişisel ilgilerinin olması sebebiyle Sosyal Bilgiler eğitime yönelik ilgi düzeylerinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin cinsiyete ve anne-baba öğrenim durumuna göre farklılık göstermezken, genel akademik ortalamaya, yaşadıkları yerleşim yerine, okudukları kitap türüne, boş zamanlarını değerlendirme yollarına ve mesleki gelişim yollarına göre anlamlı düzeyde bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Bu bulgulara göre ilk olarak okul öncesi öğretmen adaylarının akademik ortalamaları arttıkça Sosyal Bilgiler eğitime yönelik ilgi düzeyinin arttığı söylenebilir. Akademik ortalaması yüksek olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler eğitime olan ilgisini yüksek olması beklenen bir sonuçtur. Çünkü akademik ortalama öğrencilerin diğer derslere olan ilgisinin de bir göstergesidir. Bu öğrencilerin alanla ilgili farkındalık düzeyinin yüksek olduğunu söylenebilir. Ayrıca okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin kasabada yaşayanların büyükşehirde yaşayanlara göre anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre; daha küçük yerleşim yerlerinde yaşayan öğrencilerin kültürel değerler, insan ilişkileri, vatandaşlık gibi bazı değerleri daha çok benimsediği ve dolayısıyla Sosyal Bilgiler eğitime büyükşehirde yaşayan öğrencilere göre daha çok önem verdiği söylenebilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin okuduğu kitap türüne göre -politika ve tarih kitapları okuyanlar lehine- anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Bu durum beklenene bir sonuçtur. Çünkü tercih edilen kitaplar aynı zamanda ilgi alanını gösterir, bu nedenle Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilgili olan tarih, siyaset gibi konularda kitap okuyan öğrencilerin Sosyal Bilgilere olan ilgisini yüksek olması doğal bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin boş zamanlarını değerlendirmesine göre –okuma/yazma çalışması yapanların lehine- anlamlı düzeyde farklılaştığı da görülmüştür. Son olarak okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgilere yönelik ilgi düzeylerinin mesleki gelişimlerini -akademik makale ve tez ile sağlayanların, internette sağlayanlara- göre anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçların birbiri ile ilişkili olduğu söylenebilir. Zira akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin derslere ilgisinin yüksek olması, mesleki gelişim yollarından daha bilimsel olanı tercih ederek makale ve tezlerden yararlanması, boş zamanlarını okuma yazma çalışmalarına ayırması ve bunun sonucundan Sosyal Bilgiler eğitimine ilgisinin yüksek olması da birbirini etkileyen süreçler olarak değerlendirilebilir. Akademik başarı, mesleki gelişim yolları, okuduğu kitap, boş zamanlarını değerlendirme gibi değişkenlerin öğretmen adaylarının fen bilimlerine ve bununla ilgili derslere etkisi de başka bir araştırmanın konusu olabilir. Çünkü bu değişkenler öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimine ilgisini etkilemektedir, diğer alanlara ilgiyi de etkileyebilir. Öte yandan elde edilen sonuçlar araştırma sürecinde hazırlanan ölçme aracının da niteliğine kanıt olarak gösterilebilir. Ölçmek istenen özelliklerin ölçtüğü şeklinde yorumlanabilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimi üzerine görüşlerine baktığımızda ise öğretmen adaylarının görüşlerinin olumlu olduğunu söylemek mümkündür. Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitimi hakkındaki bilgileri genel olarak doğru ve anlaşılır yöndedir. Öğretmen adaylarından ayrıca Sosyal Bilgiler ile ilgili metafor geliştirmeleri istendiğinde genel olarak olumlu metafor geliştirdikleri ve “toplum, tarih, aile” benzetmelerinin ön plana çıktığını görmekteyiz. Ayrıca nitel çalışma grubundaki tüm öğretmen adayları okul öncesi dönemindeki çocuklar için Sosyal Bilgiler dersini gerekli gördüklerini söylemişlerdir. Bunun yanı sıra okul öncesi dönemdeki çocuklar için bir kitap hazırlasalar Sosyal Bilgiler ile ilgili olarak Atatürk’ü, kendi ailelerinin tarihlerini, yaşadıkları çevreyi, içinde yaşadıkları toplumu, çevresiyle iletişimi, ev ve okuldaki sorumluluklarını, güncel olayları anlatacaklarını dile getirmişlerdir. Son olarak lisans programlarında Sosyal Bilgiler ile ilgili ders olmasına ise katılımcıların büyük çoğunluğu olması yönünde ya da okul öncesi dönemdeki çocuklara nasıl anlatacaklarını gösteren uygulamalı bir dersin olması yönünde görüş bildirmişlerdir.

Araştırmanın sonuçlarını genel olarak değerlendirmek gerekirse okul öncesi öğretmen adayların Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik ilgilerinin yüksek olduğu, Sosyal Bilgiler eğitimi hakkında bilgi sahibi oldukları, kendi lisans programları ve okul öncesi dönem için Sosyal Bilgiler eğitimini gerekli buldukları ve Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilgili olumlu görüş bildirdikleri söylenebilir. Bu noktada okul

öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitiminin önemine ilişkin olumlu görüşleri, fırsat olarak değerlendirilmelidir. Bu doğrultuda Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programına, Sosyal Bilgiler eğitime yönelik derslerin eklenmesi ve lisansüstü eğitimde de bu alanda derslerin verilmesinin öğretmen adaylarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öğretmen özellikleri okul öncesi eğitimin niteliğini ve çocuğun gelişimini etkileyen en temel belirleyicilerden biridir. Çocuklar sadece değer gördükleri, sevildiklerinden emin oldukları ve kendilerini güvende hissettikleri destekleyici ortamlarda keşfederler ve sunulan öğrenme fırsatlarını değerlendirirler. Bu destekleyici ortamın en önemli bileşeni ise öğretmen ile çocuk arasında kurulan tutarlı ve güvenli ilişkidir (MEB, 2013:13). Bu noktada okul öncesi dönem için Sosyal Bilgiler eğitiminde atılacak adımların öğretmen ayağı da planlanmalıdır. Örneğin Aktın (2014), okul öncesi dönem çocukları ile yaptığı çalışmasında, üniversitelerde Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programında ve Sosyal Bilgiler öğretmenliği lisansüstü derslerde, “Okul Öncesi Dönemde Sosyal Bilgiler Eğitimi” dersinin zorunlu hale getirilmesini önermiştir. Ünlü ve Alkış (2006) ise çalışmalarında okul öncesi dönemdeki çocukların ihtiyaçlarına cevap verebilecek daha nitelikli öğretmenler yetiştirmek için coğrafya derslerinin Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programında yer almasını önermişlerdir. Ayrıca Amerika Birleşik Devletlerinde okul öncesi eğitim programlarında Sosyal Bilgiler eğitimi verildiği için, bu dönemdeki çocukların öğretmenlerinin de lisans eğitimi sürecinde Sosyal Bilgiler eğitimi verildiği görülmektedir. ABD erken çocukluk eğitimi alanında lisans eğitimi veren üniversitelerde, Sosyal Bilgiler öğretimine yönelik dersler de verilmektedir. Bunlara örnek olarak Florida ve Buffalo Üniversitesi gösterilebilir.

Florida Üniversitesi Eğitim Fakültesi Erken Çocukluk Eğitimi programında, 7. dönemde 3 kredilik “Early Childhood Science and Social Studies” dersi verilmektedir (University of Florida, 2011). Buffalo Üniversitesinde ise “Improving Social Studies Instruction” isimli dersin içeriğinde okul öncesi dönemde Sosyal Bilgiler eğitimi üzerinde durulmaktadır (University of Buffalo, 2015a; University of Buffalo, 2015b).

Günümüzden 100 yıl önce (1914- 1915 yıllarında) Türkiye’de okul öncesi öğretmeni yetiştiren “Ana Muallime Mektebi” ders programına baktığımızda Sosyal Bilgiler alanına yönelik dersler olduğu görülmektedir. Bu derslerin amacı bilgi verme ve ahlaki amaç olarak verilmiştir. Örneğin tarih ve coğrafya derslerinin amacı öğrenciye tarihsel olayları ve bir takım coğrafya konularını ezberletmek değil, çocukların manevi terbiyelerini ve ahlaklarını desteklemeye çalışarak onlarda araştırma, düşünme ve karar verme becerilerini geliştirmek olarak açıklanmıştır (M. Cevdet, 1329; Ali Reşat, 1328; Faik Sabri 1329: Akt. Güler ve Öztürk, 2003). Tarihimizden ve günümüzde okul öncesi dönemde ve okul öncesi öğretmen yetiştirme programında, Sosyal Bilgiler eğitimi veren ülkelerin programlarından kendimize gereken mesajı almamız yerinde olacaktır. Bu doğrultuda Öğretmen Yetiştirme Programı için Sosyal Bilgiler eğitimi adına zorunlu ve seçmeli dersler önerilebilir. Ayrıca MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Sosyal Bilgiler

eğitime yönelik etkinliklere yer verilmesi de önerilmektedir. Programda Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik kazanımlar bulunmaktadır ancak bunların Sosyal Bilgiler dersinin hedefleri düşünülerek tekrar gözden geçirilmesi yararlı olacaktır. Bu alanda öğretmenlerin bilgi ve deneyimlerini arttıracak hizmet içi eğitimler düzenlenmesi yerinde olacaktır. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda ise öğretmenlerin Sosyal Bilgiler eğitimine ilişkin görüşleri ve sınıf içi uygulamalarının araştırılması önerilebilir. Okul öncesi dönemdeki çocuklara Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik etkinliklerle eğitim vererek sonuçlarının ve okul öncesi dönemdeki çocukların Sosyal Bilgilere yönelik farkındalıklarının araştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Unutulmamalıdır ki, okul öncesi gibi önemli bir dönemde çocuğu Sosyal Bilgiler gibi güçlü bir araçla hayata hazırlamak artık bir seçenek değil zorunluluktur.

KAYNAKÇA

- Aktın, K. (2014). Okul öncesi dönemde Sosyal Bilgiler eğitimi: mesleklerin öğretimine yönelik bir durum çalışması. *Turkish Studies*, 9(5), 139-155.
- Aktın, K., & Dilek, G. (2014). Tarih/Sosyal Bilgiler öğretim programlarında okul öncesi dönemde tarih öğretimi: ABD örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 36-56.
- Arizona Department of Education (2013). Early learning standards. Erişim Tarihi: 9 Aralık 2014, <http://www.azed.gov/early-childhood/files/2011/11/arizona-early-learning-standards-3rd-edition.pdf>
- Baki, A., & Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Electronic Social Sciences Journal*, 11(42), 1-21.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Pegem A Akademi.
- Coşkun-Keskin, S., & Daysal-Ersoy D. (2012). Erken çocukluk döneminde sosyo-kültürel eğitime dair örnek bir çalışma: Mimar Sinan. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4, 117 – 130.
- Coşkun-Keskin, S., & Kırtel, A. (2012). Erken çocukluk döneminde Türk kültürüne ait sanat örnekleri aracılığıyla sosyo-kültürel eğitim. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 32-51.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. California: Sage Publication Inc.
- Çulha-Özbaş, B., & Doğan, Z. (2012, Haziran). Erken çocukluk dönemindeki çocukların tarihi yeniden inşası [Bildiri]. 2. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi, Trabzon.
- Dönmez, C. (2003). Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler. *Sosyal Bilgiler Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*. C. Şahin (Editör). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- Florida Department of Education (2011). Florida early learning and developmental standards for four-year-olds. Erişim Tarihi: 9 Aralık 2014, http://flbt5.floridaearlylearning.com/BT5_Uploads/feldsfyo.pdf
- Gül, H. E., & Çevik, B. (2014). 2010 ve 2012 Verileriyle Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması. İş Bankası Yayınları. Erişim tarihi: 18 Ekim 2014, http://ekonomi.isbank.com.tr/UserFiles/pdf/ar_03_2012.pdf
- Güler, D. S., & Öztürk, F. (2003). Türkiye’de okul öncesi öğretmeni yetiştirmeye dönük ilk program ve uygulamalar. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2(4), 261-275.
- Güler, T., & Tuğrul, B. (2007). Okul öncesi çocuklarına yönelik sosyal çalışma alanında tarih ve coğrafya eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(33), 29-35.
- Henniger, M. L. (2005). *Teaching young children an introduction*. (3. Baskı). New Jersey: Pearson Education.
- Illinois State Board of Education (2013). Illinois early learning and development standards for preschool. Erişim Tarihi: 9 Aralık 2014, http://www.isbe.net/earlychi/pdf/early_learning_standards.pdf
- Johnson, B., & Onwuegbuzie, A. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, 33(7), 14-26.
- Kalaycı, Ş. (2005). *Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (14. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi
- Köstüklü, N. (1999). *Sosyal Bilimler ve tarih öğretimi*. Konya: Günay Ofset.
- MEB (2005a). *Sosyal Bilgiler dersi (4-5. Sınıflar) öğretim programı ve klavuzu*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (2005b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 6-7 sınıflar öğretim programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (2009). Hayat Bilgisi Dersi (1-3.Sınıflar) Öğretim Programı. Erişim Tarihi: 17.03.2015 <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx?islem=1&kno=30>
- MEB (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Erişim Tarihi: 14. 02. 2013. <http://tegm.meb.gov.tr/www/okul-oncesi-egitim-programi-ve-kurul-karari/icerik/54>.
- MHSCF (2003). *Massachusetts History And Social Science Curriculum Framework*. Erişim Tarihi: 17.03.2015. www.doe.mass.edu/frameworks/hss/final.pdf
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Mindes, G. (2005). Social studies in today early childhood curricula. *Beyond the Journal*. September (1-8). Erişim Tarihi: 20. 02. 2013: <http://naeyc.org./files/yc/filer/200509/MindesBTJ905.pdf>.
- NCSS (Nacional Council for Social Studies) (1993). *The social studies professional*. Washington DC.

- Seefeldt, C. (2005). *Social studies for the preschool/primary child*. New Jersey: Pearson Education, inc.
- Sidekli, S. (2013). Media literacy: Perspectives from elementary school children's views. *International Journal of Academic Research*, 5(2), 201-210.
- Suhonen, J. (2009). Qualitative and mixed method research. *Scientific Methodology in Computer Science*, Fall (I-XIII).
- TED (1987). *Ortaöğretim kurumlarında Sosyal Bilimler öğretimi ve sorunları*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- University of Buffalo (2015a). Childhood education, Erişim Tarihi: 20. 01. 2015. http://gse.buffalo.edu/gsefiles/documents/current/req_childhood.pdf
- University of Buffalo (2015b). Early childhood, Erişim Tarihi: 20. 01. 2015. http://gse.buffalo.edu/gsefiles/documents/EarlyChild_InitProf_2012.pdf
- University of Florida (2011). Early childhood education, Erişim Tarihi: 20. 01. 2015. <http://www.registrar.ufl.edu/catalog1011/programs/courses/edspec.html>
- Ünlü, M., & Alkış, S. (2006). Okulöncesi öğretmenliği programlarında coğrafya derslerinin gerekliliğinin irdelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (14), 17-28.
- Ünlü, M. (2001). Okul öncesi eğitim programında öğrencilere kazandırılan coğrafya eğitimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 3(2), 87 -100.
- Vitale, D. C., Armenakis, A. A., & Feild, H. S. (2008). Integrating qualitative and quantitative methods for organization aldiagnosis. *Journal of Mixed Methods Research*, 2(1), 87- 105.
- Wallace, M. (2006). *Social studies all day, every day in the early childhood classroom*. Canada: Cengage Learning
- Yaşar M. C., İnal, G., Uyanık, Ö., & Yazıcı, H. (2012). Okul öncesi dönemde coğrafya eğitimi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (39), 75-87.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yiğit, Ö. & Sezer, T. (2009). Okul öncesi dönemde Sosyal Bilgiler eğitimi. *Çocuk Çocuk*, 87, 10-13.